

דברים ששמע ממנו בשמו. השיב לו ככה נהוג אצלם, שהקטן אינו שואל בשלום הגדול, לקיים מה שנאמר "ראוני נערים ונחבאו". וכתב הרא"ש דהבבלי חולק על הירושלמי כדחזינן הכא וכנ"ל.

ועיין בשו"ע יו"ד הלכות כבוד רבו (סי' רמ"ב סעיף ט"ז) שהובא שם במחבר דעת הרמב"ם הל' ת"ת (פ"ה ה"ה) כדעת רש"י ששואל ואומר בלשון כבוד שלום עליך רבי. וכתב שם בגר"א (ס"ק ל"ט) דמירושלמי זה יש להוכיח אדרבה כמו הרמב"ם תוס' ורש"י, דמדהמקפיד רבי יוחנן, ואמר ר' יעקב בר אידי כן נהגין, משמע דמצד הדין נותן לו שלום, ורק אינן נוהגין כן בבבל.

בפנים מאירות (בהקדמה לספרו) כתב דאף ר"א שהתחבא מפני רבו ריו"ח, היינו רק ברואה אותו מרחוק. אבל אם נמצא עם רבו בקרוב, בודאי צריך לשאול אותו בשלומו, ודלא כרבינו יונה.

ועיין ברמ"א (יו"ד שם), שהביא דברי רבינו יונה בשם י"א, וכתב שנוהגין כמו הרמב"ם.

★★

בבן יהודיע פירש לפי דברי התוס' הנ"ל את הפסוק (תהלים קיט, קסה), 'שלום רב לאוהבי תורתך', ודייק לומר 'רב', משום שמאריך לומר שלום עליך רבי ומורי, ואז 'אין' למו מכשול, שלא יענש בעבור השלום.

עוד ביאר לפי זה מה שאמרו חז"ל, (ברכות סד, א), 'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם', תלמידי דייקא, שאין יכול לקצר הלשון, אלא מרבים דברים לומר בו שלום עליך רבי ומורי, וזה שבח ישראל לעתיד, דאף על גב שלא יצטרכו לבקש זה מזה שילמדו חכמה, כי כולם הם למודי ה' ורוח ה' ידבר בם, עם כל זה ינהגו זה עם זה כמנהג תלמיד לרבו, שאומרים חד לחד שלום עליך רבי ומורי. וזהו שאמרו, אף על פי דכל בניך הם למודי ה', עם כל זה 'ורב שלום בניך', שמרבין נוסח השלום לומר בו רבי ומורי.

★★

בגמ': דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו סימא את עינו דבעי מיתבי ליה הרב דמי עינו ואתו בי

תרי מציעאי ואמרי עינו והדר שינו דלא בעי למיתב ליה אלא דמי שינו דקא מכחשי ליה קמאי למציעאי.

מדברי הגמרא משמע, שאם הפיל את שניהם כאחת אפילו דמי שניהם אינו נותן, וכן איתא להדיא במסכת עבדים (ג, ב), 'הפיל שיניו כאחד, סימא ב' עינוו כאחד, יוצא ואינו נוטל כלום'.

בגליוני הש"ס הקשה, למאן דאמר שאי אפשר לצמצם, אם כן יתן תמיד דמי הפחות, שהרי אי אפשר לצמצם שנפלו שניהם כאחת, ואם כן יתן דמי הפחות. ואמנם היה אפשר להוכיח מכאן, דאף שאי אפשר לצמצם, מכל מקום צד הצמצום גם כן ישנו, אלא שהוא מיעוט, ויש ב' צדדים, וכיון שאין הולכים בממון אחר הרוב לפיכך באופן זה פטור.

עוד תירץ, דיתכן באופן שהכהו הכאה אחת, ומכח אותה הכאה נפל כל השיניים או שתי העינים, או עינו ושינו, דאז אף שהנפילה היתה בזה אחר זה, מכל מקום חיובו על ההכאה, דאז נחשב כאילו שנגמר הכל. [על דרך מה שכתב בנימוקי יוסף, למאן דאמר אשו משום חציו, דנחשב כאילו נגמר הכל ברגע הראשון, ולפיכך מתר להדליק נרות בערב שבת].

דף ע"ד ע"א

בגמ': דדינא כוותיהו פסקינן.

הרמב"ם (הל' עדות פרק כא, הלכה ד) פסק, 'העידו שסימא את עינו ואחר כך הפיל את שינו והוזמו, ונמצא הדבר הפך שהאדון הפיל את שנו ואחר כך סימא את עינו משלמין דמי עין לעבד וכן כל כיוצא בזה'. בכסף משנה שם תמה עליו, שהרי פסק (שם יח, ד) כרבא דהכחשה תחילת הזמה, ואם כן אף בהוכחשו ולבסוף הוזמו צריך להיות הדין כן.

באגודת אזוב (הכחשה והזמה אות יב) תירץ, דהרמב"ם השמיענו חידוש בזה, שלא זו בלבד דבאופן שהפיכה היתה קודם הזמה, דאז בודאי יש להם דין של עדים זוממין, שהרי בשעת הפיכה היתה עדיין מועילה עדות הראשונים לפטור האדון מדמי עין, ולכן בהזמה דאחר כך חייבין כיון שכבר הפסידו לעבד בעדותן, אבל בהוזמו תחילה ואחר כך היתה הפיכה, היה צד לומר שכזה לא ישלמו העדים